

Je mag zijn wie je bent

Margôt Jellema over haar vader dominee Jellema
1972- 2007

Tijdens de eerste bijeenkomst in maart 2014 die Jaap en ik als vrijwilligers voor de reünie op De Glind meemaakten, liet men ons zes verhuisdozen zien. “Tja”, zei Annemarie v.d. Velde, de communicatiemedewerkster, “die dozen zijn hier ooit gebracht, maar wij hebben geen tijd om er iets mee te doen.” Slim van haar, ze had meteen onze gretigheid naar informatie gezien. En wat een schat aan informatie zat er in. De jaren 70 en 80 van de vorige eeuw kwamen voor ons tot leven, gezien door de ogen van dominee Jellema. Het heeft ons geholpen in onze zoektocht naar het verleden en ex-bewoners van de Rudolphstichting, maar het maakte ons tegelijkertijd nieuwsgierig naar de man die dat alles verzameld en bewaard had. Helaas konden we hem zelf niet meer spreken, in 2007 is hij - veel te vroeg - overleden. Wel vonden we een interview met hem in de Amersfoortse Courant/Veluws Dagblad van woensdag 27 april 1988 waarin hij onder andere zegt:

“Juist deze kinderen hebben recht op optimale aandacht. Deze kinderen hebben recht op de beste jaren van een predikant. Ik heb ontdekt dat ook bij deze kinderen de religie op straat ligt. Wij als ouderen moeten daar oor voor hebben. Oor voor hun verborgen bedoelingen. Wil je geloofwaardig op de kinderen overkomen dan moet je echt zijn. Je moet leven overeenkomstig je geloof. Een kind prikt door iedere façade heen. Hoogdravende meningen hebben over bepaalde actuele zaken in de wereld is prachtig, maar thuis in je directe omgeving moet je het waarmaken. Gelovige zijn is niet vrijblijvend.”

Op facebook vinden we ex-bewoners die met veel liefde en respect over hem spreken en hij bleef 16 jaar als predikant op De Glind, terwijl al zijn voorgangers ongeveer 4 jaar als dominee aan het jeugdorp verbonden waren. Veel liever was hij langer gebleven. Helaas gooide de ziekte Parkinson roet in het eten.

Hem konden we dus niet meer spreken, maar van dezelfde Annemarie hoorden we dat een van zijn dochters als lerares op de Donnerschool zou werken. Ze bemachtigde haar telefoonnummer en zo spraken Margôt Jellema en ik in mei samen over haar vader. Het was een mooi gesprek en ze ging ermee akkoord om zelf haar verhaal te schrijven. We spraken af dat ik wat vragen zou sturen om dat wat gemakkelijker te maken. Nou moet ik eerlijk toegeven dat die vragen er enigszins met mij vandoor gingen en het was echt niet de bedoeling dat zij ze allemaal zou beantwoorden, maar dat heeft ze wel gedaan en het is een prachtig verhaal geworden.

Rieke Krediet-Visser

Beste Margôt,

Heel hartelijk dank voor je enthousiasme aan de telefoon vorige week en ik vind het fijn dat je een verhaal over jullie/jouw leven op de Rudolphstichting/De Glind wilt schrijven.

Hieronder staan een aantal vragen:

In welke periode woonde je op de stichting?

Ik zou van stichting dorp maken, omdat het wel een speciaal dorp was waar we woonden en waar erg veel met en voor elkaar werd gedaan. Veel meer dan tegenwoordig, maar de tijden waren natuurlijk ook anders. Er was meer sociale controle, de kerk speelde een prominentere rol en het is verzakelijkt/geprofessionaliseerd. Tegenwoordig wordt er van pleegouders/opvoeders verwacht dat ze een opleiding in deze richting hebben gevolgd en worden ze aangesteld als pedagogisch medewerker.

Van 1972 tot en met 2007 heb ik in De Glind gewoond en gewerkt. Ik woonde er eerst omdat mijn vader dominee was en kon op mijn negentiende in een groepsleiderswoning wonen, mits ik ook iets voor het dorp zou doen. Ik ben toen gaan oppassen in de pleeggezinnen in mijn vrije uren en heb ook veel voor het kerkwerk ("Koffiebar" heette dat) en het zwembad gedaan.

Hoe was jullie gezinssituatie? Je vertelde dat jullie soms pleegkinderen in huis hadden. Hoe was dat voor jou? En je vertelde over de speciale avondjes van je moeder met pleegkinderen en bitterballen. Dat vind ik een mooi verhaal.

Mijn ouders hebben vijf kinderen gekregen. De oudste heet Janna, hierna komen Minco en ik, toen nog Robert en Mirjam. Voor mij was het gezellig in het dorp. Er waren veel kinderen om mee te spelen, maar wat ik wel jammer vond, was dat de kinderen of het nu opgenomen kinderen waren of eigen kinderen, na een paar jaar weer weggingen. Je kon bijna geen vriendschappen vasthouden hierdoor. Ik heb nog wel één vriendin en twee vrienden uit die tijd overgehouden. Mijn vader, maar ook mijn moeder stonden altijd voor de kinderen klaar. De jongens uit een van de groepshuizen mochten iedere maandagavond bij mijn moeder komen koffie drinken. Er stond dan altijd wat lekkers voor ze klaar en regelmatig werden er bitterballen voor de jongens gebakken en breide mijn moeder ook sokken voor de jongens. Ze gingen dan met een blij gevoel aan het eind van de avond weer terug naar de groep.

Verder kwamen er natuurlijk ook door het werk van mijn vader veel mensen bij ons thuis, maar iedereen was welkom en ze werden gastvrij ontvangen.

Heb je nog contact met je eventuele pleegbroers of -zusjes?

We hebben een pleegbroer en een pleegzus in huis gehad. Zelf heb ik hier geen contact meer mee. Wel hebben mijn ouders toen ze in de jaren '80 nog in De Glind woonden, twee dochters van mijn pleegzus even in huis gehad.

Hoe was het om een 'eigen' kind te zijn op de stichting?

Als eigen kind op het dorp heb ik geen speciale behandeling of benadering ervaren. Op de middelbare school in Barneveld werd ik er meer op aangekeken dat ik de dochter van een dominee was dan op het dorp. Wij waren bij de hand, mochten best veel binnen de normen en waarden van die tijd natuurlijk, maar wij werden heel vooruitstrevend opgevoed. Verder hebben ook wij (vooral mijn oudste zus) veel kattenkwaad uitgehaald. Wij konden gewoon kind zijn, maar werden, wanneer het niet door de beugel kon, daar zeker op aangesproken en aangepakt, maar niet anders dan anderen. Mijn ouders wilden dat we allemaal een goede opleiding zouden volgen, maar ook een waar we zelf gelukkig van werden. Dit hebben we, op Mirjam na (vanwege slechthorendheid en een lichte beperking), ook allemaal gedaan.

Hoe was het om op te groeien in het gezin van dominee Jellema? Ik bedoel, opgroeien als kind van een dominee is misschien nooit heel gemakkelijk, maar op deze plek was het wellicht nog lastiger?

Zoals ik al eerder aangaf, ik heb weinig hiervan gemerkt en heb bijna altijd mezelf kunnen zijn. Wel was het zo dat mijn vader bijvoorbeeld wanneer er catechese was, hij strenger voor zijn kinderen was dan voor de andere jongeren. Daar had ik geen probleem mee.

Hoe kijk jij aan tegen je vader? (Wij horen/lezen heel veel positieve dingen over en van hem. Wat vind jij daarvan?)

Ik mis mijn vader bij vlagen nog heel erg. Zo jammer dat hij zo vroeg ziek is geworden en zo lang met zijn Parkinson heeft moeten leven. Hij heeft wel eens gezegd dat als hij deze ziekte niet had gehad, hij wel tot zijn tachtigste had willen werken met de kinderen. Hij genoot enorm van de kinderen en was zo gepassioneerd. Ik kan alleen maar trots op hem zijn en vind het jammer dat hij niet kan zien hoe het met zijn eigen kinderen en kleinkinderen, maar ook de opgenomen kinderen gaat.

Je vader was o.a. leider van het meisjesvoetbalteam. Wat vond je daarvan? Deed je zelf ook mee?

Vier jaar lang is mijn vader coach van het meidenelftal geweest. Dit deed hij ook met een enorme betrokkenheid. We mochten natuurlijk niet schelden of vloeken, maar wanneer er per ongeluk een vloek over het veld ging, werd er ook gelijk "Sorry, dominee" geroepen. Moest je dan de omstanders soms zien kijken. Daar kon ik dan wel om lachen hoor, want dat was best bijzonder dat iemand met deze functie dit deed.

Verder hield mijn vader de zaterdagmorgen en -middag voor zijn kinderen vrij, om zo te genieten van de voetbalwedstrijden. Hij ging ook vaak met mijn broers mee of was op het voetbalveld te vinden. Dit waren zijn momenten met zijn kinderen.

Wat was je vader voor mens?

Mijn vader was een lieve, open man die, als het nodig was, je/mensen wel durfde aan te spreken op je/hun verantwoordelijkheden. Hij was echt voor iedereen benaderbaar. Ook wanneer het op de groepen eens uit de hand liep, werd mijn vader gebeld en trad hij op of haalde jongeren in Achterveld dronken uit de kroeg. Niets was te veel. Hij kon zo enorm genieten van de kinderen en wilde niet alleen maar zieltjes winnen. Hij was echt geïnteresseerd in het kind /de mens zelf. Mijn vader kon slecht nee zeggen en stond altijd klaar voor iedereen.

Wat is je moeder voor mens? Hoe was het voor haar om de passie van haar man te volgen? Of was het ook haar passie? We lezen ook veel positiefs over haar. (Zei je nou dat ze nog op de De Glind woonde?)

Mijn moeder, die leeft nog. Zij is ook een lieve vrouw, die ons het meest heeft opgevoed en ons ook strenger aanpakte dan mijn vader. Dat was ook wel nodig hoor, want wij waren echte belhamels. Zij moest mijn vader regelmatig afremmen, omdat hij anders de hele wereld op zijn nek nam en niet voor zijn gezin beschikbaar was. Ik kan me ook niet herinneren dat hij tijd voor zichzelf nam, ja als hij moest studeren voor zijn domineestitel ging hij een week het klooster in, maar zelden nam hij tijd voor zichzelf. Hij heeft altijd veel gegeven. Zoals ik al eerder aangaf, stond mijn moeder ook altijd voor iedereen klaar en heeft ze parttime als administratieve kracht op de Donnerschool ruim 25 jaar gewerkt. Dit is ze gaan doen, toen we bijna allemaal op de lagere school zaten. Mijn moeder woont in Barneveld.

Zat je op de Besselaarschool en wat vond je van het feit dat er twee scholen waren?

Ik ging op de Besselaarschool naar school. Niet altijd begreep ik waarom een kind naar de Donnerschool ging, omdat in de begintijd dat ik er woonde er ook best kinderen waren die in het

regulier onderwijs naar school hadden kunnen gaan. De regel was, kwam je als opgenomen kind in de Glind, dan ging je bijna altijd naar de Donnerschool. Nu ik zelf lerares op de Donnerschool ben, denk ik daar anders over. Wanneer het nodig is dan gaat een kind naar een REC 4-school en anders gaat een kind zoveel mogelijk naar het regulier onderwijs.

Was de sociale controle groot? Had je daar last van of juist niet?

De sociale controle was groot, maar ik heb dat nooit als lastig ervaren. Iedereen kende elkaar en dat was meestal wel makkelijk.

Wat vond je van de activiteiten in het jeugdorp, zoals bv. Koninginnedag, 5 mei viering, kerstfeest en sinterklaasfeest?

Zeker in de tijd dat ik jong was, werd er enorm veel voor de kinderen georganiseerd, maar ook doordat de dorpsbewoners zoveel voor en met elkaar deden. Niets was te gek en er was altijd wel iemand die iets voor de jongeren/mensen organiseerde. Dat werd dan een gezellige boel en ging eigenlijk altijd zonder problemen naar ik weet.

Wat heeft het je gebracht om in het jeugdorp op te groeien?

De persoon die ik nu ben. Mijn hart staat open voor de kinderen en mensen die het moeilijk hebben. Als ik iets voor ze kan doen of betekenen zal ik dat niet laten, ook al moet ik mezelf hierin wegcijferen. Dat wil niet zeggen dat ik over me heen laat lopen, want ik denk dat ik duidelijk maar ook liefdevol met mijn medemens omga. Iedereen is hier bij mij in Scherpenzeel welkom. Ik heb regelmatig nog oud-pupillen hier op bezoek of ze blijven een paar dagen bij me logeren. Ik heb ook wel eens gehad dat een kind ruzie met haar pleegouder had en hier naar Scherpenzeel is gefietst om dit met mij te bespreken, zodat we dit samen weer konden oplossen. De jongeren weten me dus te vinden.

Naast dat ik leerkracht ben, vang ik regelmatig in weekenden en vakanties jongeren uit De Glind op, omdat hun pleegouders dan met vakantie zijn. Dit vind ik niet zwaar, maar zie ik als een aanvulling op mijn leven. Ik geniet zo van de jongeren als ze hier zijn. Het is logeren, maar natuurlijk ook een stukje opvoeden. Laten zij zien dat ze zich aan de regels/afspraken kunnen houden, dan mogen ze veel en anders helaas wat minder. Is hun keuze. Het afgelopen jaar heb ik al twee keer twee pubers (van Intermetzo) een aantal weken opgevangen. Dit wil ik in de toekomst meer gaan doen en mogelijk ook een pleegkind, voor zolang als nodig is, in mijn huis opvangen. De kinderen liften gewoon mee in mijn sociale leven en genieten van alle aanloop hier in huis. We zitten soms wel met z'n tienden aan de keukentafel. De jongeren die ik opvang, gaan meestal ook gewoon mee naar familie en vrienden van mij. Ik ben wel bijna altijd in de weer voor anderen, maar hier word ik blij van. Heel soms neem ik even tien dagen voor mezelf, zoals vandaag. Dan ga ik met een vriendin tien dagen naar Kreta, maar dan kom ik herboren terug en mis ik vooral de kinderen erg. Dan ben ik weer blij dat ik ze snel een weekend of wat dagen mag/kan opvangen.

Je hebt lang op De Glind of in De Glind, zoals het tegenwoordig heet gewoond. Heb je in die periode een ontwikkeling gezien/meegemaakt in het omgaan met de kinderen op de stichting?

Ik heb het idee dat de kinderen vroeger uit huis gingen omdat de ouders bijvoorbeeld gescheiden waren, of omdat één van de ouders overleden was of dat er een enkele keer sprake was van misbruik. Er waren toen minder gedragsproblemen zichtbaar (en ook niet zoveel kinderen gediagnosticeerd).

Tegenwoordig hebben de kinderen die in De Glind geplaatst worden veel meer psychische problemen en worden ze pas in De Glind geplaatst als alle hulp die in de thuissituatie is geboden niet helpt. Dus een zwaardere doelgroep, waar je wel mee om moet kunnen gaan. Professioneel en

liefdevol. Het is de kunst om je niet te laten raken, maar ze toch op een correcte manier op te voeden en te zorgen dat ze zich in de maatschappij staande kunnen houden.

En welke periode sprak je het meeste aan?

Geen, want elke periode heeft zijn charme, maar ook zijn zware/zwarte kanten.

Je werkt nu op de Donnerschool. Zie jij verschil tussen de kinderen die in De Glind wonen en kinderen die van buiten komen of merk je geen verschil?

Er is niet altijd verschil tussen de leerlingen die in De Glind wonen en naar school gaan of leerlingen die uit de omgeving komen. Ze zijn vanwege gedragsproblemen naar de Donnerschool verwezen.

Heb je nog mooie of specifieke verhalen, anekdotes, belhamelstreken? Wat was voor jou bijzonder aan het leven daar en hoe kijk je erop terug?

Wanneer jullie hier nog antwoord op willen, dan moet ik dit na mijn vakantie doen, want ik ben bijna drie uur bezig geweest om al deze vragen in te vullen en mijn vliegtuig gaat bijna.

Als je met anderen praat over het jeugdorp, wat vertel je dan wel of juist niet?

Ik ben open, enthousiast en eerlijk hierover .

Wat vind je van de huidige ontwikkelingen nu De Glind meer de kant op gaat van een gewoon dorp: In De Glind i.p.v. Op De Glind? Vind je dat een goede ontwikkeling of juist niet?

Het is je woont in De Glind, maar ook nog wel een beetje op De Glind. Het blijft een speciaal dorp (een klein paradijs) voor kinderen die door omstandigheden niet thuis kunnen wonen. Een dorp zonder voorzieningen. Er wonen tegenwoordig ook mensen die weinig met de instellingen (Intermetzo/De Rudolphstichting) te maken hebben, maar graag in het mooie dorp wonen. Nu ik zelf in Scherpenzeel woon, merk ik wel dat het niet de werkelijke wereld is en je behoorlijk op een eiland woont en leeft. Wanneer kinderen hier komen logeren, probeer ik ze zoveel mogelijk in de "gewone wereld" te laten integreren. Dus even een boodschapje laten doen, op de skatebaan laten spelen, met kinderen in de straat samenspelen, bij de overburen in het weiland laten spelen of op de trampoline daar te laten springen. Kortom het wonen in een gewoon dorp.

Welke boodschap zou je de opvoeders van De Glind willen meegeven?

Elk kind mag er zijn en je kunt deze kinderen vooral wat bieden als je het met je hart en dus met liefde en duidelijkheid opvangt en begeleidt.

Margôt Jellema, 30 juni 2014